

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2005 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 175/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Pentti Lähteenoja ja vanhempi hallitussihteeri Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- aluejohtaja Tapio Pouta, Metsähallitus
- ylijohtaja Hannu Raitio, Metsäntutkimuslaitos
- puheenjohtaja Johannes Leppänen, Keski-Suomen metsäkeskus

- alueneuvoja Kimmo Hovila, Metsänhoitoyhdistys Salometsä
- johtaja Ilmo Kolehmainen, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- puheenjohtaja Runar Lillandt ja kehitysjohtaja Tapani Mäkinen, Rannikon metsäkeskus
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry
- varametsäjohtaja Timo Nyrhinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- toiminnanjohtaja Tapio Hankala, Metsänhoitajaliitto ry
- johtaja Hannu Valtanen, Metsäteollisuus ry
- puheenjohtaja Håkan Nystrand, METO - Metsäalan asiantuntijat ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

— oikeusministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annettua lakia. Esityksen mukaan Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtävät painottuisivat aikaisempaa enemmän metsäkeskusten tarvitsemien asiantuntijapalvelujen tuottamiseen

sekä metsäkeskusten valtakunnallisen yhteistoiminnan kehittämiseen ja koordinointiin. Kehittämiskeskuksen tehtävänä säilyisi edelleen myös yleinen metsätalouden edistäminen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen perusteluista käy ilmi, että esityksen tavoitteena on vahvistaa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion roolia metsäkeskusten kehittämiskeskuksena. Kehittämiskeskuksen perustehtävänä olisi palvelujen tuottaminen metsäkeskuksille sekä metsäkeskusten valtakunnallisen yhteistoiminnan kehittäminen ja koordinointi. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että alueellisten ja itsenäisten metsäkeskusten toimintaan liittyy runsaasti tehtäviä, joiden tehokas hoitaminen edellyttää valtakunnallista yhtenäisyyttä ja usein myös valtakunnallisia sopimuksia. Nykyisin näitä tehtäviä hoitaa metsäkeskusten perustama epävirallinen metsäkeskusten yhteistyöryhmä, joka hoitaa metsäkeskuksille yhteisiä tehtäviä alueellisten metsäkeskusten johtokuntien hyväksymän metsäkeskusten keskinäisen yhteistoimintasopimuksen ja metsäkeskusten johdon kokousten antamien valtuutuksien nojalla.

Valiokunta toteaa myös, että nykyisin metsäkeskusten ja kehittämiskeskuksen välinen tehtävänjako on selkiintymätön, joka osaltaan on johtanut tilanteeseen, jossa metsäkeskukset ovat keskinäisellä sopimuksellaan perustaneet edellä mainitun metsäkeskusten yhteistyöryhmän. Valiokunta katsookin, että käsittelyssä oleva laki selkeyttää kehittämiskeskuksen ja metsäkeskusten välisiä toimintasuhteita ja luo osaltaan edellytykset metsäkeskusten toiminnan kehittämiseksi. Asiantuntijakuulemisessa on käynyt ilmi, että lakiin ehdotetun muutoksen vuoksi metsäkeskusten yhteistyöryhmän tehtävät voidaan siirtää kehittämiskeskukselle ja toiminta voidaan lakkauttaa, mitä valiokunta myös edellyttää.

Valiokunta painottaa myös sitä, että alueellisten metsäkeskusten ja kehittämiskeskuksen toimintaa tulee muutoinkin vastaisuudessa kaikilta osin kehittää siten, että saavutetaan selkeitä kustannushyötyjä. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että kustannushyötyjä tuottavien kehittämiskohteiden pääkohdat liittyvät metsäkeskusten hallinto- ja tukipalvelujen kes-

kittämiseen, metsäkeskusten asiantuntijoiden yhteiskäyttöön, metsäkeskusten toimintajärjestelmien yhtenäistämiseen ja sertifiointiin, tilaaja-tuottajamallin käytön lisäämiseen, sähköisen asioinnin kehittämiseen, metsävaratiedon tuottamiseen ja ylläpidon uudistamiseen, metsäkeskusten tietojärjestelmien keskittämiseen sekä asiakaspalvelun kehittämiseen siten, että asiakkaita palvellaan metsän sijaintipaikkakunnasta riippumatta asiakkaan omia metsiä koskevilla tiedoilla, jolloin neuvontapalvelujen laatua ja määrää voidaan lisätä. Vaikka esityksessä ehdotetulla lailla ei saavutetakaan välittömästi kustannushyötyjä, valiokunta pitää tärkeänä, että laki edistää metsäkeskusten valtakunnallista yhteistoimintaa siten, että edellä todetut kustannushyötyjä tuottavat kehittämishankkeet voidaan toteuttaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa tarkoin asetettujen tavoitteiden saavuttamista vuotuisissa tulosneuvotteluissa metsäkeskusten kanssa. Samalla valiokunta toteaa, että uudistuksen tulee muodostaa perusta sille, että metsäkeskusten kehittäminen nykyistä laajemmin pääsee käyntiin. Metsäkeskukset ovat toimintaansa kohdistuvien uudistus- ja kehittämisodotusten vuoksi tilanteessa, jossa metsäkeskuksille yhteisten, niiden suorassa ohjauksessa olevien kehittämismuotojen tarve kasvaa.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta edellyttää, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuoden 2006 loppuun mennessä selvitys lainmuutoksen vaikutuksista metsäkeskusten toiminnan kehittämiseen ja tehostamiseen (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta toteaa, että vahvistettaessa kehittämiskeskuksen roolia metsäkeskusten kehittämisessä, kehittämiskeskuksen johtokuntaa koskevalla lakiehdotuksen 10 §:n säännöksellä on suuri merkitys. Johtokunnan, jossa olisi seitsemän jäsentä, asettaisi maa- ja metsätalousministeriö. Koska vastuu metsäkeskusten toiminnan kehittämisestä on viime kädessä metsäkeskuksilla, valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että metsäkeskusten edustajien lukumäärää ke-

hittämiskeskuksen johtokunnassa lisätään. Valiokunta katsoo myös, että henkilöstön edustajaksi johtokuntaan tulee nimittää kehittämiskeskuksen henkilöstön keskuudestaan valitsema edustaja.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että alunperin tavoitteena oli sisällyttää nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen myös metsäkeskusten viranomaistoiminnan järjestämistä koskevat säännökset. Perustuslakiin liittyvien kysymysten selvittämiseksi kyseiset säännökset erotettiin kuitenkin omaan valmisteluun. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsätalouden edistämistä koskevan lainsäädännön uudistamistyö saadaan tältäkin osin mahdollisimman pikaisesti toteutettua.

Valiokunnan mietinnössä 14.10.2004 hallituksen esityksestä laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (MmVM 8/2004 vp — HE 174/2004 vp) valiokunta edellytti, että valmistelut kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistukseksi käynnistetään välittömästi ja että uudistusta koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle 1.1.2006 mennessä. Valiokunta kiirehtii tässäkin yhteydessä metsätalouden rahoituksesta annetun lain kokonaisuudistuksen saattamista päätökseen. Uudistuksessa tulee tukien vaikuttavuutta lisätä sekä samalla selkeyttää ja yksinkertaistaa tukijärjestelmiä. Samalla valiokunta painottaa voimakkaasti sitä, että kansallinen metsäohjelma 2010:n tavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisäpanostusta varsinaisiin metsänhoito- ja metsänparannustöihin. Lisävoimavaroja voidaan saada jo nykyisten rahoituskehysten puitteissa metsäkeskusten toimintaa tehostamalla ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin sisältyviä tukisäännöksiä uudistamalla.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitettävien muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

9 a §. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että lakiehdotuksen 9 a ja 10 b §:n säännökset kelpoisuusvaatimuksista liittyvät perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaisiin oikeuksiin työn ja ammatin valinnan vapaudesta. Tämän vuoksi ei ole pidetty asianmukaisena, että sääntely jää lakiehdotuksessa ehdotetun avoimen valtuuden nojalla asetuksen varaan. Kun valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on lisäksi käynyt ilmi tarkoituksena olevan, että jo ensi vuonna eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen on tarkoitus sisällyttää laintasoiset säännökset metsäkeskuksen ja kehittämiskeskuksen henkilöstöltä edellytettävistä kelpoisuusvaatimuksista, valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin poistamista.

10 b §. Edellä 9 a §:n kohdalla esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin poistamista.

12 §. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että esityksen perusteluissa todetaan metsäkeskusten ja kehittämiskeskuksen suoritteiden maksullisuuden osalta tarkoituksena olevan, että näistä suoritteista säädetään edelleen maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Kun otetaan huomioon, että valtion maksuperustelain valtuutussäännöksiä ei ole täsmennetty perustuslain voimaantulon jälkeen, on pidetty selkeämpänä, että esityksessä muutettavana olevan lain 12 §:ään lisätään valtuutusta koskeva uusi säännös. Valiokunta ehdottaakin, että pykälään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan tarkemmat säännökset metsäkeskuksen ja kehittämiskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1474/1995) 3 §, 4 §:n 2 momentti, 10 § ja 12 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 10 § laissa 1141/2003, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a (*poist.*), 10 a (*poist.*), ja 10 b § *sekä* 12 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

3 ja 4 §
(Kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

9 a §

12 §

Metsäkeskuksen johtaja ja muu henkilöstö

Suoritteista perittävät maksut

(1 ja 2 mom. kuten HE)
(3 mom. *poist.*)

(1 mom kuten HE)

10 ja 10 a §
(Kuten HE)

— — — — —
Tarkemmat säännökset metsäkeskuksen ja kehittämiskeskusten suoritteiden maksullisuudesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. (Uusi)

10 b §

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Kehittämiskeskusten johtaja ja muu henkilöstö

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuo-

den 2006 loppuun mennessä selvitys lainmuutoksen vaikutuksista metsäkeskusten toiminnan kehittämiseen ja tehostamiseen.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Sirkka-Liisa Anttila /kesk	Lauri Kähkönen /sd
vpj.	Harry Wallin /sd	Esa Lahtela /sd
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Jari Leppä /kesk
	Pertti Hemmilä /kok	Minna Lintonen /sd
	Matti Kauppila /vas	Reijo Paajanen /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Erkki Pulliainen /vihr.
	Katri Komi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.